

PRIMAIR ONDERWIJS
leren leren, leren leven

PROTOCOL

**MELDCODE
KINDERMISHANDELING
EN HUISELIJK GEWELD**

Index

Inleiding	3
De meldcode	5
De meldnormen	6
Afwegingsvragen	6
Situaties van onveiligheid	7
Acute onveiligheid	7
Structurele onveiligheid	7
Onthulling (disclosure)	7
Instructie gebruik kindcheck	8
Deskundigheid eer gerelateerd geweld en meisjesbesnijdenis	8
Kinderparticipatie	8
Taken van de aandachtsfunctionaris	10
Na de melding	11
Bijlagen:	13
Bijlage 1: Verschillende soorten mishandeling	13
Bijlage 2: Overzicht wettelijk verplichte stappen	15
Bijlage 3: Afwegingsvragen bij stap 4 en 5 van de meldcode	17
Bijlage 4: Definities en voorbeelden acute, structurele onveiligheid en disclosure	19
Bijlage 5: In gesprek met ouders/verzorgers en de leerling(en)	24

Inleiding

Op 1 juli 2013 is de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling in werking getreden. Deze wet stelt het gebruik van een meldcode verplicht voor professionals bij (mogelijke) signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Hieronder valt ook seksueel geweld, eer gerelateerd geweld, ouderenmishandeling en vrouwelijke genitale verminking. De wet geldt voor professionals die werken in de sectoren gezondheidszorg, in het onderwijs, in de kinderopvang, in maatschappelijke ondersteuning en in de jeugdzorg en justitie.

Vanaf 1 januari 2019 heeft er een aanscherping van de Wet meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling plaatsgevonden. Dat was noodzakelijk omdat er onvoldoende grip was op onveilige situaties in de thuissituatie van kinderen.

De verbeterde meldcode heeft een afwegingskader, waarmee de medewerkers kunnen afwegen of het noodzakelijk is een melding te doen bij Veilig Thuis. Met behulp van dit afwegingskader wordt afgewogen of er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid en welke stappen er gezet dienen te worden. Deze stappen worden vastgelegd in het digitale dossier van de leerling. In ParnasSys kan daarvoor het formulier voor de meldcode gebruikt worden.

Binnen QliQ Primair Onderwijs vinden wij het belangrijk dat kinderen in een veilige omgeving op kunnen groeien om zich optimaal te kunnen ontwikkelen. Van alle medewerkers die werkzaam zijn binnen QliQ Primair onderwijs wordt verwacht dat zij bekend zijn met de Meldcode en dat zij deze, indien nodig, opstarten.

Ouders/verzorgers dienen op de hoogte te worden gebracht van het opstarten van de meldcode, tenzij het onveilig of schadelijk voor het kind is.

In dit protocol staat beschreven wat verwacht wordt van iedere QliQ-medewerker en welke werkwijze we hanteren. Iedere locatie van QliQ heeft een aandachtsfunctionaris die overleg kan hebben met de betrokken medewerker, leerling(en) en ouders/verzorgers. Een eventuele melding bij Veilig Thuis wordt, na het doorlopen van de stappen van de Meldcode door de aandachtsfunctionaris gedaan.

De stappen van de Meldcode worden door de betrokken medewerker, eventueel samen met de aandachtsfunctionaris, in het dossier van de leerling(en) vastgelegd. Hierbij is zorgvuldigheid en feitelijkheid essentieel. Interpretaties dienen niet in het document opgenomen te worden.

Vertrouwelijkheid over leerlingen en gezinnen waarbij er (mogelijk) sprake is van kindermishandeling is onmisbaar. Alleen de betrokken medewerker, bevoegd gezag (directie) en aandachtsfunctionaris van de school (en bovenschools), zullen betrokken worden bij een eventuele melding. Als er meerdere kinderen in het betreffende gezin zijn, zullen ook de leerkracht(en) van deze leerling(en) betrokken worden. Binnen de betrokken organisatie zal er verder niet gesproken worden over de melding.

Binnen QliQ Primair Onderwijs is het protocol met betrekking tot de meldcode als volgt:

- Alle medewerkers van QliQ Primair Onderwijs zijn op de hoogte van de inhoud van de meldcode;
- Van alle medewerkers van QliQ Primair onderwijs wordt verwacht dat zij de meldcode opstarten indien signalen gezien worden van kindermishandeling en/of huiselijk geweld;
- Op iedere locatie van QliQ wordt een **directe** aandachtsfunctionaris aangewezen. Deze rol is als taak toebedeeld aan de intern begeleider(s) van school;
- De directe aandachtsfunctionaris zal door de medewerker die gesignaleerd heeft worden geïnformeerd over vermoedens van een onveilige situatie voor de leerling;
- Zorgen worden in het dossier van de leerling vastgelegd, met daarin duidelijk vermeld om welke stap van de meldcode het gaat. Hiervoor wordt het document meldcode gebruikt dat aangemaakt kan worden in ParnasSys. Indien de meldcode opgestart wordt n.a.v. een signaal, wordt de **indirecte** aandachtsfunctionaris hiervan op de hoogte gebracht;
- Gesprekken met betrokken ouders/verzorgers/verzorgers worden met meerdere personen gevoerd, de direct betrokken collega en de directe aandachtsfunctionaris. Indien gewenst kan de indirecte aandachtsfunctionaris aansluiten. De indirecte aandachtsfunctionaris heeft een training gevolgd bij een gecertificeerd opleidingsbureau (LVAK).
- De indirecte aandachtsfunctionaris kan altijd worden geraadpleegd voor advies. Indien wenselijk kan ook Veilig Thuis geraadpleegd worden;
- Een zorgmelding bij Veilig Thuis kan pas worden gemaakt als alle stappen van de meldcode zorgvuldig doorlopen zijn, tenzij er sprake is van acute onveiligheid;
- Een melding bij Veilig Thuis wordt gedaan door de medewerker van de betreffende locatie na overleg met de directie en de indirecte aandachtsfunctionaris van QliQ Primair onderwijs.

De meldcode

Binnen QliQ Primair onderwijs wordt verwacht dat indien nodig de meldcode Kindermishandeling en Huiselijk Geweld door alle medewerkers gebruikt wordt. De aandachtsfunctionaris van de betreffende locatie kan de medewerker hierin begeleiden en ondersteunen. Zorgvuldigheid in het doorlopen van de stappen is noodzakelijk.

Onder kindermishandeling wordt verstaan:

"Elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders/verzorgers of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel."

Er zijn meerdere vormen van kindermishandeling:

- Lichamelijke mishandeling;
- Lichamelijk verwaarlozing;
- Psychische mishandeling;
- Psychische verwaarlozing;
- Seksueel misbruik;
- Vrouwelijke genitale verminking'
- Eer gerelateerd geweld;
- Getuige zijn van geweld in het gezin.

In bijlage 1 worden bovenstaande vormen van kindermishandeling nader toegelicht.

Onder huiselijk geweld wordt verstaan:

"(Dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen partnergeweld, eer gerelateerd geweld, vrouwelijke genitale verminking, volwassenen (18-70 jaar), oudermishandeling (> 70 jaar) en onthouden van zorg aan volwassenen < 70 jaar die in gedeeltelijke/volledige afhankelijkheid staan. Tot de huiselijke kring behoren: (ex) partners, gezinsleden, familieleden, huisgenoten en mantelzorgers."

Indien er vermoedens zijn van het voorkomen van één van bovenstaande vormen van kindermishandeling, dan ben je als professional verplicht de meldcode op te starten. Zorgvuldigheid is hierbij altijd geboden.

Samengevat zien de stappen van de verbeterde meldcode er als volgt uit:

In bijlage 2 worden de stappen meer in detail uitgelegd.

De meldcode kindermishandeling is gebaseerd op drie pijlers:

1. Vroegtijdig signaleren en ingrijpen:
  - Hoe eerder kindermishandeling of huiselijk geweld wordt gesignaleerd, hoe beter de schade kan worden beperkt of voorkomen.
  - De meldcode helpt professionals om signalen serieus te nemen en niet te wachten tot het te laat is.
2. Verantwoordelijkheid van professionals:
  - Professionals (zoals leraren, zorgverleners of hulpverleners) zijn zelf verantwoordelijk om actie te ondernemen bij vermoedens van mishandeling.
  - De meldcode biedt hiervoor een stappenplan om zorgvuldig en verantwoord te handelen.
3. Bescherming en veiligheid van het slachtoffer:
  - De meldcode is er niet om te straffen, maar om slachtoffers te beschermen tegen (verder) geweld, verwaarlozing of mishandeling.
  - De veiligheid van het kind of de betrokkene staat altijd voorop.

De meldcode is gebaseerd op drie belangrijke onderdelen: *Meldnormen*, *Afwegingsvragen* en *de Situaties van Onveiligheid*.

Meldnormen: in welke situaties moeten beroepskrachten melden?

Beroepskrachten *moeten* een melding doen bij Veilig Thuis in de volgende situaties:

1. In **alle** gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid en onthulling (disclosure).
2. In alle **andere** gevallen waarin de beroepskracht meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
3. Wanneer een beroepskracht die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

Afwegingsvragen

Het *afwegingskader* (toe te passen in stap 4), bevat de vijf *afwegingsvragen* waarmee beroepskrachten bij de twee beslissingen, die in stap 5 van de meldcode moeten worden genomen, worden ondersteund.

De afwegingsvragen worden in bijlage 3 toegelicht.

Situaties van onveiligheid

In het afwegingskader zijn er situaties vastgelegd waarin de beroepskracht *altijd* moet melden bij Veilig Thuis. Dit zijn situaties waarbij er sprake is van:

- Acute onveiligheid
- Structurele onveiligheid
- Onthulling (disclosure) d.w.z. kind/volwassene geeft zelf aan slachtoffer te zijn van mishandeling /verwaarlozing.

Acute onveiligheid

Er is sprake van acute onveiligheid wanneer de veiligheid van een zorgvrager, die in direct fysiek gevaar is, de komende dagen niet gegarandeerd is, en hij of zij direct bescherming danwel hulp nodig heeft.

Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een medewerker allereerst in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak). Ook het onnodig toedienen of juist nalaten van toedienen van medicijnen hoort hierbij.

Structurele onveiligheid

Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of geweld. Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (daderschap en slachtofferschap) in de toekomst.

Onthulling (disclosure)

Van een onthulling is sprake als een leerling uit zichzelf vertelt over een onveilige situatie in de thuissituatie. De meeste kinderen praten niet zo snel over problemen thuis, omdat ze zich schamen of omdat ze zich schuldig voelen, vanwege loyaliteit naar hun ouders/verzorgers. Kinderen realiseren zich vaak niet dat hun thuissituatie niet normaal of onveilig is. Ook praten kinderen vaak niet uit angst voor de consequenties die volgen op hun uitspraken. Wanneer een kind of volwassene uit zichzelf praat over mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. Bij een onthulling wordt, na overleg met de indirecte aandachtsfunctionaris direct een melding gedaan bij Veilig Thuis.

Bijlage 4 geeft verdere uitleg over de vormen van onveiligheid en onthulling.

Instructie gebruik Kindcheck

De Kindcheck is onderdeel van de Wet meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. Doel van de Kindcheck is om meer kinderen in beeld te brengen die ernstig risico lopen mishandeld en/of verwaarloosd te worden door de situatie waarin hun ouder(s) verkeert of verkeren. De Kindcheck vindt plaats in stap 1 van de meldcode. De Kindcheck is aan de orde wanneer je je, vanwege de ernstige situatie van de volwassenen rondom het kind, zorgen maakt over de eventueel aanwezige minderjarige kinderen, bijvoorbeeld in geval van ernstige (chronische) depressie, zware verslaving, (dreigende) uithuiszetting, geweld tussen huisgenoten, suïcidepoging.

Deskundigheid eer gerelateerd geweld/meisjesbesnijdenis

Er gelden specifieke aandachtspunten als er sprake is van (een vermoeden van) eer gerelateerd geweld. Er dient altijd een deskundige geraadpleegd te worden. Bij Veilig Thuis zijn deskundigen op het gebied van eer gerelateerd geweld werkzaam.

Bij acute bedreiging van de veiligheid worden de stappen versneld, zo nodig binnen een uur. Denk hierbij aan (vermoedens van) een gedwongen huwelijk, achterlating, eerwraak die op (zeer) korte termijn dreigt plaats te vinden. Niet ingrijpen kan leiden tot moeilijk of niet omkeerbare situaties. Neem in dergelijke gevallen direct contact op met een aandachtsfunctionaris eer gerelateerd geweld bij de politie of Veilig Thuis.

Kinderparticipatie

Voor kinderen die mishandeld, verwaarloosd of seksueel misbruikt worden, is het essentieel dat zij gezien en gehoord worden door volwassenen in hun omgeving die (professioneel) betrokken zijn en in wie zij vertrouwen hebben. Het is voor de kinderen van belang dat zij serieus genomen worden. Daarnaast is het van belang dat de kinderen een rol krijgen in de besluitvorming. Bovendien zijn kinderen een cruciale gesprekspartner. Ze beschikken over onmisbare informatie over hun situatie en zij kunnen vaak goed meedenken over mogelijke oplossingsrichtingen.

Het betrekken van de leerling is onderdeel van de verschillende stappen van de meldcode. De leerling krijgt **altijd** informatie over de stappen die doorlopen zijn en nog zullen worden doorlopen. Deze informatie wordt verstrekt door de medewerker die de signalen gemeld heeft en/of aan wie het kind de onthulling gedaan heeft. Indien wenselijk kan de aandachtsfunctionaris aansluiten bij het gesprek.

Het is van belang dat het voor de leerling duidelijk is dat het niet zijn of haar schuld is wat er gebeurd is. Daarnaast is het van belang dat het kind weet wat het in een veilige situatie mag verwachten. De mening van de leerling en de eventuele door hem of haar aangedragen zorgen, bezwaren en/of oplossingen worden meegenomen in het proces.

De leerling krijgt gedurende het hele proces steeds te horen:

- Wie wat aan het doen is;
- Waarom diegene dit aan het doen is;
- Wanneer dit gebeurt;
- Wat de zorgen zijn;
- Welke besluiten er genomen worden, door wie, over wat en wanneer;
- Wanneer er terugkoppeling is van bijv. Veilig Thuis en waarover;
- Mogelijkheden voor de leerling voor participatie, meedenken en een mening geven.

Iedere stap die in het proces gezet wordt, wordt besproken met de leerling. Er wordt verteld wat er gaat gebeuren en waarom deze stappen gezet worden. Besluiten worden meegedeeld aan de leerling. Indien wenselijk kan het kind aansluiten bij het melden bij Veilig Thuis.

Opgemerkt moet worden dat gedurende dit gehele traject rekening gehouden dient te worden met de leeftijd en de ontwikkelingsfase van het kind.

Bij de participatie van de leerling worden de stappen zoals beschreven in de *“Handreiking Participatie van kinderen in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling”* (VWS, 2018) gehanteerd. Gespreksadviezen uit deze handreiking worden doorgenomen. Tips en adviezen voor gesprekken met betrokkenen zijn toegevoegd in bijlage 5.

Taken van de aandachtsfunctionarissen

Binnen QliQ Primair Onderwijs is er onderscheid tussen **directe** aandachtsfunctionarissen (per school) en een **indirecte** aandachtsfunctionaris (op stichtingsniveau).

Op schoolniveau is de rol van directe aandachtsfunctionaris toebedeeld aan de intern begeleider(s).

De aandachtsfunctionarissen dragen bij aan een werkklimaat waarin professionals durven, kunnen en willen handelen bij vermoedens van kindermishandeling en/of huiselijk geweld.

De **directe** aandachtsfunctionaris draagt zorg voor de implementatie, het hanteren en borgen van de meldcode, zodat huiselijk geweld en kindermishandeling eerder wordt gesignaleerd, hulp geboden kan worden en het geweld eerder stopt. Dit betekent dat de aandachtsfunctionaris:

- de collega's binnen de organisatie instrueert over de meldcode, adviseert en begeleidt bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling en de daarbij te nemen stappen;
- de directie en beleidsverantwoordelijke van de organisatie adviseert en begeleidt in de kennis en implementatie van de meldcode.

De **directe** aandachtsfunctionaris richt zich dus specifiek op het adviseren en begeleiden van collega's bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling. Daarnaast draagt de directe aandachtsfunctionaris zorg voor de implementatie van de Meldcode binnen de eigen school.

De **indirecte** aandachtsfunctionaris adviseert en begeleidt de aandachtsfunctionarissen, de directie en de beleidsverantwoordelijke van de organisatie in de te nemen stappen bij de implementatie en borging van de meldcode. De indirecte aandachtsfunctionaris kan altijd gevraagd worden om advies en/of ondersteuning. Hieronder een overzicht van de taken van de indirecte aandachtsfunctionaris.

- Implementatie van de meldcode binnen QliQ Primair Onderwijs;
- Advisering, motivering van de directie/beleidsverantwoordelijke ten aanzien van de implementatie van de meldcode;
- Opstellen van een organisatie breed protocol gericht op de meldcode en het zorg dragen voor de implementatie ervan;
- Zorg dragen voor het hanteren en borgen van de meldcode binnen de organisatie;
- Erop toezien welke directe aandachtsfunctionarissen waar binnen de organisatie werkzaam zijn;
- Informeren van de collega's en directie over de nieuwe ontwikkelingen van de meldcode, zowel gevraagd als ook ongevraagd;
- Het regelen van een adequaat scholingsaanbod voor de nieuwe collega's (binnen QliQ is dit opgenomen in het inwerkprogramma en de indirecte aandachtsfunctionaris instrueert de medewerkers op een ronde langs de scholen);
- Minimaal vier keer per jaar overleggen met de directe aandachtsfunctionarissen van de locaties;
- Ervoor zorgen dat er duidelijke afspraken zijn over documenteren binnen de organisatie. Het formulier meldcode is opgenomen in ParnasSys;
- Overzicht houden over de opgestarte meldcodes en meldingen die daar eventueel uit voortkomen;
- Beschikbaar zijn als intern aanspreekpunt voor de directie, beleidsverantwoordelijke en collega's;
- Stappen ondernemen richting directie en beleidsverantwoordelijke als de naleving van de wettelijke eisen onvoldoende is;
- Indien gewenst aanwezig zijn bij casusbesprekingen of aansluiten bij oudergesprekken of gesprekken met leerlingen.

De rol van *directe* aandachtsfunctionaris bestaat uit:

- Het de medewerkers op de hoogte stellen van het doel, de inhoud en de werkwijze van de meldcode;
- Het motiveren van collega's om de meldcode daadwerkelijk te gebruiken;
- Het adviseren en begeleiden van collega's in het proces van signaleren van Kindermishandeling en huiselijk geweld;
- Het adviseren en begeleiden bij het monitoren van de situatie van de leerling bij het doorlopen van de stappen van de meldcode;
- Het ondersteunen bij het daadwerkelijk melden bij Veilig Thuis;
- Het informeren van de indirecte aandachtsfunctionaris als de meldcode in de organisatie ingezet wordt;
- Op de hoogte zijn van de landelijke en regionale ontwikkelingen op dit terrein;
- Het zichzelf ontwikkelen binnen deze taak door de aangeboden nascholingen te volgen.

Na de melding

Een melding is geen eindpunt. Als er een melding gedaan wordt bij Veilig Thuis, bespreekt de aandachtsfunctionaris in zijn contact met Veilig Thuis ook wat school zelf, na de melding (binnen de grenzen van zijn gebruikelijke taakuitoefening) kan doen om het kind of de gezinsleden te beschermen en te ondersteunen. De betrokkenheid van school bij het kind en ouders/verzorgers en mogelijke gezinsleden houdt niet op na de melding. Er wordt verwacht dat de school, binnen zijn mogelijkheden, het kind blijft ondersteunen en beschermen. Uiteraard gebeurt dit in overleg met Veilig Thuis om zo tot een gemeenschappelijke aanpak te komen.

Veilig Thuis houdt de aandachtsfunctionaris op de hoogte van de uitkomsten van het onderzoek en van de acties die in gang worden gezet.

Wanneer er sprake is van (een vermoeden van) kindermishandeling in de thuissituatie van één van de kinderen van de school kan dit ook impact hebben op de andere kinderen uit het gezin en daarmee ook op andere teamleden. Het is belangrijk dat de school hier aandacht aan besteedt, door bijvoorbeeld met alle betrokkenen een gezamenlijk overleg te plannen en te overleggen wat aandachtspunten zijn.

De directe aandachtsfunctionaris zorgt na de melding voor:

- de ondersteuning van de direct betrokken medewerkers;
- de veiligheid van de betrokken medewerkers;
- eventuele inschakeling van wijkagent/politie;
- het maken van afspraken over de communicatie naar buiten en het omgaan met eventuele ruis indien nodig.

Interne evaluatie

De toepassing van de meldcode wordt systematisch geëvalueerd. Dit kan de directeur of de indirecte aandachtsfunctionaris kindermishandeling op zich nemen. Zo nodig worden verbeteringen in afspraken en/of procedures aangebracht.

De gegevens worden geregistreerd en bewaard om bijvoorbeeld in kaart te kunnen brengen hoe vaak vermoedens van kindermishandeling binnen de gehele organisatie voorkomen en op welke wijze daarmee wordt omgegaan. Deze gegevens worden verzameld door de indirecte aandachtsfunctionaris.

Bijlage 1: Verschillende soorten mishandeling

Kindermishandeling komt voor in alle lagen van de bevolking en in alle leeftijdscategorieën. Vaak komen verschillende vormen tegelijkertijd voor. Bij iedere vorm van mishandeling is er ook sprake van psychische mishandeling. Het kind niet beschermen tegen de mishandeling door de andere ouder is ook mishandelen. Zo veel mogelijk vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling worden in deze bijlage nader toegelicht, inclusief vormen van seksueel geweld, genitale verminking en eer gerelateerd geweld.

Specifieke vormen van geweld vragen specifieke kennis en vaardigheden van teamleden. Ontbreekt deze specifieke deskundigheid, dan is het verstandig dat de aandachtsfunctionaris bij signalen die mogelijkkerwijs kunnen duiden op zo'n specifieke vorm van geweld, meteen een beroep doet op Veilig Thuis.

Hieronder staat een opsomming van vormen van kindermishandeling en huiselijk geweld.

Lichamelijke mishandeling

Ouders/verzorgers verwonden het kind of staan toe dat het kind wordt verwond. (Anders dan ten gevolge van een ongeluk.)

Voorbeelden van lichamelijke mishandeling:

- slaan, stompen, schoppen, opzettelijk laten vallen, verbranden, vergifigen, verstikken;
- meisjesbesnijdenis: een ingreep aan de uitwendige geslachtsdelen van een meisje;
- Shaken Baby Syndroom: verzameling van signalen en symptomen die het gevolg zijn van het heftig door elkaar schudden van een baby.

Lichamelijke verwaarlozing

Het kind onthouden wat het voor zijn lichamelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft. Ouders/verzorgers zijn niet in staat of bereid tot het verschaffen van minimale zorg ten aanzien van de lichamelijke behoeften.

Voorbeelden van lichamelijke verwaarlozing:

Niet zorgen voor

- voldoende of geschikt eten;
- voor schone, aan de weersomstandigheden aangepaste, passende kleding;
- geschikt onderdak;
- geschikte medische, tandheelkundige en geestelijke gezondheidszorg;
- voldoende hygiëne;
- voldoende toezicht.

Psychische mishandeling

Het toebrengen van schade aan de emotionele en/of persoonlijkheidsontwikkeling van het kind.

Voorbeelden van psychische mishandeling zijn:

- het bedreigen of uitschelden van een kind als een systematisch patroon van kleineren en denigreren;
- het kind tot zondebok maken;
- het belasten van een kind met een te grote verantwoordelijkheid;
- eisen stellen waaraan een kind niet kan voldoen;
- het blootstellen van een kind aan extreem, onberekenbaar of ongepast gedrag;
- het opsluiten of vastbinden van het kind als middel van straf of controle.

Psychische verwaarlozing

Het kind onthouden wat het voor zijn geestelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft.

Voorbeelden van psychische verwaarlozing zijn:

Niet zorgen voor:

- voldoende aandacht, respect, genegenheid, liefde en contact;
- voldoende ruimte voor toenemende autonomie;
- regelmatige schoolgang, onthouden van onderwijs;
- blootstellen aan huiselijk geweld.

Seksueel misbruik

Seksueel contact met een kind hebben of pogen te hebben, ter bevrediging van de seksuele gevoelens van de ouder/verzorger of anderen en/of uit geldelijk gewin.

Voorbeelden van seksueel misbruik zijn:

- aanranding en uitbuiting of het toestaan hiervan waarbij geen genitaal contact plaatsvindt (bijvoorbeeld ongepast kussen, strelen van borsten);
- aanranding en uitbuiting of het toestaan hiervan waarbij genitaal contact plaatsvindt;
- penetratie door vingers, voorwerpen of penis;
- pornografisch materiaal laten zien of opnemen.

Vrouwelijke genitale verminking (VGV)

Vrouwelijke genitale verminking, ook wel meisjesbesnijdenis genoemd, is een ingreep aan de uitwendige geslachtsorganen. De lichtste vorm is een sneetje in de voorhuid van de clitoris. De meest verminkende vorm is de infibulatie of faraonische besnijdenis, waarbij de hele clitoris, de kleine schaamlippen en een deel van de grote schaamlippen worden verwijderd. Na hechting van wat over is van de grote schaamlippen, blijft alleen een kleine opening over voor menstratiebloed en urine.

Vrouwelijke genitale verminking is een traditioneel gebruik dat vooral voorkomt in een aantal Afrikaanse landen. De traditie is daar soms verweven geraakt met het geloof, zowel islamitisch als christelijk. De ingreep vindt meestal plaats bij jonge meisjes, de exacte leeftijd verschilt per land. Alle vormen van vrouwelijke genitale verminking zijn in Nederland strafbaar. Ook inwoners van Nederland die hun dochter in het buitenland laten besnijden plegen een strafbaar feit en kunnen in Nederland worden vervolgd.

Belangrijk: bij een vermoeden van VGV dient door de aandachtsfunctionaris direct contact te worden opgenomen met Veilig Thuis.

Eer gerelateerd geweld

Eer gerelateerd geweld is geestelijk of lichamelijk geweld dat wordt gepleegd vanuit een collectieve mentaliteit in reactie op een schending van de eer van een man, vrouw of familie. Onder eer gerelateerd geweld vallen bijvoorbeeld bedreiging met eermoord, aanzetten tot zelfmoord, mishandeling of verminking, verstoting of bedreiging daarmee en uithuwelijking. Eerwraak is de meest extreme vorm, omdat het slachtoffer hierbij wordt vermoord. Belangrijk: bij een vermoeden van eer gerelateerd geweld in het gezin van een leerling dient door de aandachtsfunctionaris direct contact te worden opgenomen met Veilig Thuis.

Bijlage 2: Overzicht wettelijk verplichte stappen

<p style="text-align: center;">Stap 1</p> <ul style="list-style-type: none"> • In kaart brengen van signalen 	<ul style="list-style-type: none"> • Door betrokken medewerker, na overleg met de directe aandachtsfunctionaris en/of leidinggevende; • Kindcheck wordt uitgevoerd; • Directe aandachtsfunctionaris legt met betrokken teamlid de stap vast in het dossier van de leerling met datum. Blijf feitelijk!
<p style="text-align: center;">Stap 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Collegiale consultatie bij indirecte aandachtsfunctionaris <p>Bij twijfel: Veilig Thuis (anoniem) Bij twijfel: letseldeskundige</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Overleg met indirecte aandachtsfunctionaris; • Leerkracht indien nodig aanwezig; • Directe aandachtsfunctionaris vraagt indien nodig advies bij VT • Directe aandachtsfunctionaris schakelt, indien nodig, een letseldeskundige in; • Directe aandachtsfunctionaris legt met betrokken teamlid de stap vast in het dossier van de leerling. Datum en wie aanwezig bij het gesprek vermelden. Blijf feitelijk!
<p style="text-align: center;">Stap 3</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gesprek met betrokkene(n) en leerling (indien passend bij de leeftijd en ontwikkelingsfase van de leerling) 	<ul style="list-style-type: none"> • Betrokken medewerker heeft een gesprek met ouders/verzorgers en mogelijk ook met de leerling. Directe aandachtsfunctionaris sluit aan in gesprek met ouders/verzorgers; • Directe aandachtsfunctionaris documenteert samen met de medewerker de stap in het dossier van de leerling. Datum en wie aanwezig is bij het gesprek wordt vermeld. Blijf feitelijk!

Stap 4	
<ul style="list-style-type: none"> • Wegen van geweld en/of kindermishandeling <p>Gebruik het afwegingskader (zie bijlage 3) Bij twijfel: altijd Veilig Thuis</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Directe aandachtsfunctionaris beoordeelt de veiligheidssituatie, en beantwoordt de 5 vragen van het afwegingskader; • Directe aandachtsfunctionaris neemt bij twijfel contact op met de indirecte aandachtsfunctionaris of met Veilig Thuis; • Directe aandachtsfunctionaris beslist over wel/niet naar stap 5, eventueel na overleg met de indirecte aandachtsfunctionaris; • Directe aandachtsfunctionaris doet bij doorgaan naar stap 5 melding, en bespreekt de melding met de betrokkenen; • Directe aandachtsfunctionaris documenteert genomen stap in het dossier van de leerling. Datum en wie aanwezig bij het gesprek vermelden. Blijf feitelijk!

Stap 5	
<ul style="list-style-type: none"> • Beslissen met Veilig Thuis 	<ul style="list-style-type: none"> • Directe aandachtsfunctionaris bespreekt de laatste 3 vragen van het afwegingskader met Veilig Thuis • Directe aandachtsfunctionaris documenteert stap in het dossier van de leerling. Datum en wie aanwezig bij het gesprek vermelden. Blijf feitelijk

Beslissing 1	
<ul style="list-style-type: none"> • Is melden noodzakelijk? <p>Melden is noodzakelijk als er sprake is van acute of structurele onveiligheid</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Directe aandachtsfunctionaris documenteert stap in het dossier van de leerling. Datum en wie aanwezig bij het gesprek vermelden. Blijf feitelijk!

Beslissing 2	
<ul style="list-style-type: none"> • Is hulpverlening (ook) mogelijk? 	<ul style="list-style-type: none"> • Directe aandachtsfunctionaris documenteert stap in het dossier van de leerling. Datum en wie aanwezig bij het gesprek vermelden. Blijf feitelijk!

Bijlage 3 Afwegingsvragen bij stap 4 en 5 van de meldcode

Uitwerking van de vijf afwegingsvragen en beslissingen in stappen 4 en 5 van de Meldcode

1. Vermoeden wegen

Ik heb de stappen 1 t/m 3 van de Meldcode doorlopen en

A: op basis van deze doorlopen stappen is er geen actie nodig: dossier vastleggen en sluiten

B: ik heb een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling
Het bevoegd gezag en de aandachtsfunctionaris van mijn school is op de hoogte.

2. Veiligheid

Op basis van de stappen 1 t/m 4 van de Meldcode schatten wij als school (functionarissen en bevoegd gezag) in dat er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid:

A: NEE -> ga verder naar afweging 3

B: JA of twijfel -> direct (telefonisch) melding doen bij Veilig Thuis. De afwegingen hierna worden met Veilig Thuis doorlopen.

3. Hulp

Ben ik, of iemand anders in mijn school of een ketenpartner in staat om effectieve hulp te bieden of te organiseren en kan de dreiging voor mogelijk huiselijk geweld of kindermishandeling afgewend worden?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis, die binnen 5 werkdagen een besluit neemt en terugkoppelt naar de melder

B: JA -> ga verder met afweging 4

4. Hulp

Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals in afweging 3 is georganiseerd en zijn zij bereid zich actief in te zetten?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp in gang zetten. Termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn.

Zo concreet mogelijk maken en documenteren. Spreek af wie welke rol heeft en benoem casemanager. Spreek af welke taken alle betrokkenen en specifiek de casemanager heeft, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn.

Leg vast, voer uit en ga verder met afweging 5.

5. Resultaat

Leidt de hulp binnen de afgesproken termijn tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of het herstel van de direct betrokkenen?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp afsluiten met vastgelegde afspraken over het monitoren van de veiligheid van alle betrokkenen.

Bijlage 4: Definities en voorbeelden acute, structurele onveiligheid en disclosure.

In samenspraak met Veilig Thuis zijn standaard definities en voorbeelden opgesteld. Deze voorbeelden zijn gericht op de praktijk van het onderwijs.

Acute onveiligheid

Definitie	Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.
Toelichting	Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling, schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak). Ook het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg hoort hierbij.
Voorbeelden	<p>Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft:</p> <ul style="list-style-type: none"> • (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe; • Poging tot verwurging; • Wapengebruik; • Geweld tijdens de zwangerschap; • (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar; • Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking); • Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot +100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel; • Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief informatie verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt; • Vrijheidsbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn; • Er een acuut onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïcidepoging, automutilatie, acuut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs; • Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling;

Voorbeelden uit de praktijk van acute onveiligheid:

Voorbeeld 1:

Van een leerling op school is bekend dat de ouders/verzorgers in scheiding liggen en dat deze scheiding moeizaam verloopt. Aan het kind is dit merkbaar in zijn gedrag: hij is veel stiller en terughoudender dan voor de scheiding. Soms toont de leerling zich ook angstig. Op een dag zijn beide ouders/verzorgers aanwezig tijdens het brengen naar school en de situatie escaleert. Vader en moeder krijgen een woordenwisseling die leidt tot een fysieke confrontatie. Dit gebeurt voor de ogen van hun eigen kind, maar ook andere kinderen zijn getuigen van het incident.

Voorbeeld 2:

's Ochtend wordt een leerling gebracht door vader. Je merkt dat hij erg stil is. Vader heeft geen tijd en komt niet binnen, maar loopt meteen terug naar zijn auto en vertrekt naar zijn werk. Het kind begint te huilen en je merkt dat hij niet wil dat je hem optilt. Normaal wil hij altijd opgetild worden dus dit valt je direct op.

Als je vraagt waarom je hem niet op mag tillen zegt hij 'au'. Je tilt zijn truitje op en ziet de afdruk van een gesp van een riem op zijn ruggetje staan.

Voorbeeld 3:

De ouders/verzorgers van een kind uit groep 3 zijn gescheiden. Op de dag dat moeder en hun kind zullen verhuizen, sluit vader moeder thuis op terwijl haar kind op school is. Moeder weet zich te bevrijden en haalt haar kind op, maar wil toch gewoon terug naar huis omdat ze zich vreselijk schaamt. School weet haar over te halen om eerst familie en vervolgens de politie te bellen zodat ze veilig kan verhuizen.

Structurele onveiligheid

Definitie	Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.
Toelichting	Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (daderschap en slachtofferschap) in de toekomst. In de afweging of sprake is van structurele onveiligheid is ten minste over de volgende factoren informatie nodig: herhaling van geweld /onveiligheid, ouders/verzorgersignalen en eventuele kindsignalen/signalen van slachtoffers.
Voorbeelden	<ul style="list-style-type: none"> Minderjarigen die opgroeien bij ouders/verzorgers met zodanig ernstige problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelengebruik, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden;

	<ul style="list-style-type: none"> • Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken; • Minderjarigen die een hoog schoolverzuim hebben; • Minderjarigen die stelselmatig getuige zijn van huiselijk geweld; • Minderjarigen die geregeld fysiek mishandeld worden; • Psychische en/of fysieke mishandeling door escalerende vormen van langdurige stalking in partnerrelaties.
--	--

Voorbeelden uit de praktijk van structurele onveiligheid:

Voorbeeld 1:

Een moeder komt regelmatig haar kinderen halen van school met een alcoholucht om haar heen. Aan de kinderen is qua gedrag niets merkbaar, maar het is wel al opgevallen dat ze er onverzorgd uitzien, te kleine schoenen dragen en ongezond eten en drinken. Bij navraag blijkt dat er soms voor de kinderen helemaal geen eten in huis is.

Voorbeeld 2:

Je merkt al langere tijd aan een kind dat hij liever bij jou wil blijven en echt niet naar huis toe wil. Als je vraagt waarom het kind niet naar huis wil, geeft hij aan dat mama nooit tijd voor hem heeft en hij altijd alleen moet eten. Moeder is alleenstaand en heeft het financieel niet breed. Er zijn verschillende schulden en moeder moet alle dagen werken om rond te kunnen komen. Het komt dan ook wel eens voor dat moeder op het laatste moment in moet springen voor een collega en dat het kind alleen moet eten en soms ook alleen naar bed moet gaan. Het kind is echter nog niet op een leeftijd dat het goed voor zichzelf kan zorgen en alleen thuis kan blijven. Moeder geeft aan dat het echt niet anders kan. Hoe kan zij immers anders nieuwe kleren of speelgoed kopen? Je hebt het al regelmatig met moeder besproken, maar ze neemt het in jouw ogen niet serieus.

Voorbeeld 3:

Een kind in de peutergroep is met drie jaar en tien maanden nog niet zindelijk. Moeder heeft op aandringen van de pedagogisch medewerkers hierover al eerder contact opgenomen met de ouder-/kindadviseur, maar komt haar afspraken niet na omdat ze 'druk is met een verhuizing'. Het gezin staat op school bekend als problematisch maar de school heeft hier verder geen grip op volgens de IB-er. Moeder maakt een chaotische indruk. De IB-er geeft aan dat ze er bij moeder 'niet doorheen komt'. De basisschool wil de peuter niet toelaten als het kind met vier jaar niet zindelijk is. Het kind dreigt hierdoor tussen wal en schip te raken, wat gezien de thuissituatie niet wenselijk is. Er komt opnieuw een gesprek met moeder en de ontwikkelingsconsulent van de kinderopvangorganisatie om te bespreken dat moeder de zindelijkheidstraining met hulp van de ouder-kind adviseur moet gaan oppakken. Als zij dit niet doet, wordt contact opgenomen met Veilig Thuis.

Voorbeeld 4:

Op de voorschool is een kind zeer lastig te hanteren en vertoont onveilig gedrag: het kind doet volwassenen en andere kinderen pijn zonder aanwijsbare reden, klimt op banken en valt ervan af, gaat recht voor een kind in de zandbak staan, strooit zand in de ogen van een ander kind, etc. Als dit met

moeder wordt besproken, zegt zij dat er niets aan de hand is en dat het komt omdat de pedagogisch medewerkers niet streng genoeg zijn. Na veel moeizame gesprekken gaat zij akkoord met externe ondersteuning op de groep, maar wil ze beslist niet dat dit in het dossier wordt opgenomen, dan wel overgedragen aan de basisschool als het kind vier jaar wordt. Ook wil zij geen hulpverlening inschakelen of het kind verder laten onderzoeken.

Disclosure

Definitie	Slachtoffers die uit zichzelf een teamlid om hulp vragen of zich uiteten bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
Toelichting	Wanneer een slachtoffer, kind of volwassene, uit zichzelf een beroepskracht om hulp vraagt bij mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit, zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. Het met onvoldoende voorbereiding met de ouders/verzorgers/pleger(s) bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor specifieke vormen van huiselijk geweld zoals (ex-)partnerstalking, huwelijksdwang, eer gerelateerd geweld en ouderenmishandeling. Een professionele norm tot melden betekent in dit geval zorgvuldige afstemming over de vervolgacties tussen de beroepskracht, Veilig Thuis en het slachtoffer.

Voorbeelden uit de praktijk van disclosure:

Voorbeeld 1:

Je vangt als gastouder in het huis van de ouder de kinderen op en speelt verstoppertje met hen. Op het moment dat jij je wil gaan verstoppen zegt een kind dat je niet in de voorraadkast mag komen. Dit is namelijk voor stoute kindjes. Als je hem vraagt waarom het voor stoute kindjes is, zegt hij dat hij altijd in de kast moet als hij niet luistert. Zijn grote zus komt eraan en zegt tegen het kind dat hij dat niet van papa en mama mocht zeggen en dat als hij het weer zegt hij vanavond weer in de kast wordt opgesloten. Dan moet je maar luisteren, zegt zijn grote zus. Als je aan zijn zus vraagt of zij ook weleens in de kast moet, zegt ze dat ze nu altijd luistert maar dat haar broertje er wel in moet zitten in het donker.

Voorbeeld 2:

Moeder komt naar school met een blauw oog. Ze heeft een vage verklaring dat haar man haar per ongeluk geraakt heeft, omdat hij geschrokken was; moeder was per ongeluk op de hond gaan staan. Hun peuter vertelt later die dag dat hij gezien heeft dat vader een borstel naar moeder gegooid heeft. Dit wordt met moeder besproken. Moeder gaat ermee akkoord dat er een gesprek komt met haar, met vader en met de directe aandachtsfunctionaris van school.

Bijlage 5: In gesprek met ouders/verzorgers en leerling(en)

Openheid is een belangrijke grondhouding in het contact met de ouders/verzorgers. Zoek daarom zo snel mogelijk contact met de betreffende ouders/verzorgers om de signalen te bespreken. Soms zal, als sprake is van een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling, door het gesprek met de ouders/verzorgers het vermoeden worden weggenomen. In dat geval zijn de volgende stappen in de route niet nodig. Het is belangrijk hiervan wel een verslag te maken voor in het kinddossier. Worden de zorgen door het gesprek niet weggenomen, dan worden de volgende stappen gezet. Heeft een teamlid behoefte aan ondersteuning bij een gesprek, dan kan hij daarover ook advies vragen aan de leidinggevende of aan de directe aandachtsfunctionaris. Een medewerker voert een gesprek met ouders/verzorgers nooit alleen.

Gesprek met kinderen

Ook als de leerling nog jong is, is het van belang dat de medewerker het gesprek met het kind aangaat, tenzij dat niet mogelijk is omdat de leerling te jong is of het te belastend is. De medewerker beoordeelt in overleg met de directe aandachtsfunctionaris of met de leidinggevende of een gesprek zinvol en mogelijk is. Ook hierin kan de indirecte aandachtsfunctionaris danwel Veilig Thuis om advies worden gevraagd.

In bepaalde situaties kan het van belang zijn om de leerling even alleen te spreken over de signalen, zonder dat de ouders/verzorgers daarbij aanwezig zijn. Als uitgangspunt geldt dat de ouders/verzorgers hierover *vooraf* worden geïnformeerd. In verband met de veiligheid van het kind, van de medewerker, of die van anderen, kan worden besloten om toch een eerste gesprek met de leerling te voeren zonder dat de ouders/verzorgers hierover van tevoren worden geïnformeerd. De leidinggevende dient op de hoogte te zijn dat een dergelijk gesprek plaatsvindt. Dit kan schriftelijk worden vastgelegd in het kinddossier.

Kortom: iedere specifieke situatie vraagt een aanpak op maat. Goede afstemming en zorgvuldig afwegen, is noodzakelijk.

Tips voor het gesprek met de leerling:

- bepaal van tevoren het doel van het gesprek;
- voer het gesprek met een open houding;
- sluit aan bij waar de leerling op dat moment mee bezig is, bijvoorbeeld spel, een tekening of knutselen;
- ga op dezelfde ooghoogte zitten als de leerling en kies een rustig moment uit;
- steun de leerling en stel het op zijn gemak;
- gebruik korte, duidelijke zinnen;
- vraag belangstellend en betrokken, maar vul het verhaal niet in voor de leerling;
- begin met open vragen (Wat is er/is er iets gebeurd? Wanneer is dat gebeurd? Hoe komt dat?) en wissel deze af met gesloten vragen (Ben je gevallen? Heb je pijn? Ging je huilen? Vond je dat leuk of niet leuk?);
- vraag niet verder wanneer de leerling niets wil of kan vertellen;
- houd het tempo van de leerling aan, niet alles hoeft in één gesprek;
- laat de leerling niet merken dat je van het verhaal schrikt;
- Val de ouders/verzorgers (of andere belangrijke personen voor het kind) niet af, in verband met loyaliteitsgevoelens van het kind;
- geef aan dat je niet geheim kunt houden wat de leerling vertelt. Leg uit dat je met anderen gaat kijken hoe je het kind het beste kunt helpen. Leg de leerling uit dat je hem of haar op de hoogte houdt van elke

stap die je neemt. De leerling moet nooit zelf de verantwoordelijkheid krijgen in de keuze van de te nemen stappen;

- vertel de leerling dat het heel knap is dat hij/zij het allemaal zo goed kan vertellen;
- let tijdens het gesprek goed op de non-verbale signalen van de leerling;
- stel geen 'waarom' vragen;
- stop het gesprek wanneer de aandacht bij de leerling weg is.

Kindermishandeling aanpakken is een zaak van volwassenen

Het doel van een gesprek met de leerling is het ondersteunen en het laten uiten van gevoelens en gedachten van het kind. Het doel van een gesprek is niet om via de leerling de situatie te onderzoeken. De leerling is het slachtoffer en kan hierdoor in een onveilige situatie terecht komen of gaan worstelen met loyaliteit ten opzichte van de ouder. Het is belangrijk dat de medewerker zich bewust is van de sterke loyaliteitsgevoelens van een kind ten opzichte van zijn/haar ouders/verzorgers. De medewerker moet in het gesprek met de leerling nooit de ouders/verzorgers afvallen, al hebben ze nog zulke afschuwelijke dingen gedaan. De leerling zal over het algemeen geen vertrouwen meer hebben in iemand die zijn ouders/verzorgers veroordeelt. Wel kan het gevoel van het kind worden verwoord of bevestigd.

Wees bij een vermoeden van seksueel misbruik terughoudend in het gesprek met de leerling in verband met mogelijke toekomstige bewijslast. Wees met name voorzichtig met het stellen van gesloten vragen. Hierdoor kan het namelijk gebeuren dat het kind woorden in de mond gelegd wordt. Het gesprek heeft niet tot doel het bewijs te leveren dat er daadwerkelijk sprake is van een onveilige situatie. Laat dat over aan een deskundige op het gebied van letselduiding en vraag in dit geval altijd advies bij Veilig Thuis.

Beloof nooit geheimhouding

Het is belangrijk nooit op voorhand geheimhouding aan een kind te beloven. Veel kinderen willen in eerste instantie alleen iets vertellen als wordt beloofd om het tegen niemand anders te zeggen. Als deze belofte wordt gegeven, komt de medewerker voor een groot dilemma te staan als de leerling vertelt dat het mishandeld wordt: hij moet dan of het vertrouwen van het kind schaden of medeplichtig worden aan het in stand houden van een schadelijke situatie. De medewerker die een kind geheimhouding belooft uit angst dat de leerling anders blijft zwijgen, moet zich bewust zijn van de consequenties van deze belofte.

Als een medewerker geen geheimhouding wil toezeggen kan hij/zij de leerling wel beloven dat hij/zij geen stappen zal ondernemen zonder dit van tevoren aan de leerling te vertellen.

Gesprek met de ouder(s) en/of verzorger(s)

Normaal gesproken zal een gesprek over de signalen worden gevoerd met de ouders/verzorgers. Dit is niet alleen van belang als de ouders/verzorgers mogelijkerwijs betrokken zijn bij het huiselijk geweld of de mishandeling, maar ook als dit niet aan de orde is. De ouders/verzorgers behoren te worden geïnformeerd over wat er bij hun kind speelt.

In het gesprek met de ouder gaat het erom dat de medewerker of de aandachtfunctionaris:

- het doel van het gesprek uitlegt;
- de signalen, dit wil zeggen de feiten die hij/zij heeft vastgesteld en de waarnemingen die hij/zij heeft gedaan, bespreekt;
- de ouder uitnodigt om daarop te reageren;
- de reactie van de ouder samenvat en interpreteert en dit checkt bij de ouder.

Voorkomen moet worden dat de medewerker of directe aandachtsfunctionaris eigen meningen of interpretaties van feiten ter sprake brengt.

Een gesprek met (één van) de ouders/verzorgers kan achterwege blijven in verband met de veiligheid van het kind of die van anderen. Bijvoorbeeld als de medewerker redenen heeft om aan te nemen dat hij/zij de leerling dan uit het oog zal verliezen omdat de ouders/verzorgers het kind bij de school weg zullen halen of niet meer zullen brengen of dat het geweld zal escaleren. Overleg dit altijd met de directe of met de indirecte aandachtsfunctionaris en de leidinggevende. Het is belangrijk ook dit vast te leggen in ParnasSys.